

<p>18. únor 2017 22. švat 5777</p> <p>šabat začíná v 17:05 mincha od 12:42 havdala v 18:15</p>		<p>יתרו</p> <p>5777</p> <p>Jitro</p>
--	---	---

Shrnutí paraši (TAL AM)

Nebojte se hebrejštiny! Přečtěte si, nejlépe s dětmi, následující věty.

Pokud je ve větě chyba, najděte ji.

Podle odpovědí doplňte větu pod tabulkou.

NACHON? LO NACHON?	Ano נכון	Ne לא נכון
Jitro přišel za Mošem do pouště se svou dcerou BAT Miriam?	D	S
Moše Jitrovi vyprávěl o zázracích, které Bůh pro židovský národ vykonal při východu z Egypta MICRAJIM.	O	R
Moše vyzval lid AM, aby se tři dny připravoval na darování Tóry MATAN TORA.	U	O
Moše svého tchána poslechl. Jitro pak zůstal s lidem na poušti MIDBAR.	Ě	D
Třetí den byly na horou HAR Sinaj blesky, dým, oheň EŠ a kroupy.	T	I
První pětice příkazů Desatera ASERET HADIBROT se věnuje vztahům mezi člověkem a Bohem: Věřit v jednoho Boha. Nesloužit modlám. Nespojit Boží jméno se lží ŠEKER. Dodržovat šabat ŠABAT. Vážít si svých dětí JELADIM.	I	L
Druhá pětice příkazů se týká vztahů mezi lidmi: Nezavraždíš. Nevezmeš si cizí manželku. Neukradneš. Nebudeš lhát u soudu. Nebudeš chtít věci DVARIM, které patří někomu jinému.	V	I

Moše poslechl Jitrovu radu a vybral muže, aby _____ s ním.

Můj brácha má příma bráchu

Páté přikázání Desatera nařizuje úctu vůči rodičům. Hebrejský originál KABED ET AVICHA VE-ET IMECHA volá po výkladu, protože obsahuje písmeno VAV navíc. Podle Talmudu z věty vyplývá, že máme ctít i starší sourozence.

Podle některých rabínů je úcta vůči starším sourozencům příkazem přímo z Tóry, jiní ji chápou jako rabínský příkaz a větu Desatera vnímají jako podpurný náznak (ASMACHTA). Podle jedné příkaz platí, jen dokud žijí rodiče, podle jiných platí stále. Rav Ovadja Josef nabádá k přísnějšímu výkladu.

Mezi důvody příkazu ctít starší rodiče patří, mimo jiné, fakt, že rodiče často vedou děti k respektování starších sourozenců, takže jejich znevažování je přeneseně i znevažováním rodičů. Starší sourozenci také mají za mladší svůj díl odpovědnosti, za což jim náleží jistá úcta. (Midraš takto vykládá Reuvenovu snahu zachránit Josefa.)

Dále platí, že prvorození (synové) po rodičích dědí dvojnásobný podíl, protože jsou reprezentanty svých rodičů. A proto jim také náleží úcta. A v neposlední řadě kabalista Ari vykládá, že prvorození spojují duše svých mladších sourozenců s rodiči a jejich prostřednictvím s Bohem. Z čehož pramení povinnost respektu.

Z výše uvedeného vyplývá, že povinnost respektu se vztahuje i na starší sestru. Midraš dokládá, že Ráchel byla potrestána za to, že promluvila dřív, než se stačila vyjádřit její starší sestra Lea. Velký učenec Ula měl ve zvyku při odchodu ze synagogy líbat ruce své starší sestry na důkaz úcty.

Jsou názory, které povinnou úctu spojují jen s prvorozeným bratrem, ale podle Ariho nutné ctít všechny starší sourozence. A platí to nejen pro vlastní sourozence, ale i nevlastní, ať z otcovy či matčiny strany.

Na druhou stranu není povinnost ctít strašního sourozence, pokud se nechová vhodně (rozuměj podle Tóry). Jen vůči rodičům naní tato povinnost ničím podmíněná.

Mezi projevy respektu patří mimo jiné uctivý tón řeči a uctivé chování vůči starším sourozencům. Dnes již není obvyklé při příchodu staršího sourozence vstát na projev úcty, ale mezi Sefardi bývá dodnes zvykem v synagoze povstat, pokud je starší bratr vyvolaný k Tóře.

Na rozdíl od vztahu rodičům není mezi sourozenci nutný aspekt „bázně“. Proto je možné staršího sourozence oslovovat vlastním jménem, je možné s ním otevřeně (byť slušně) nesouhlasit a je možné si sedat na jeho místo.

Dobré rady nad zlato

Zlatým hřebem parašy Jitro je bezesporu Desatero, nicméně kromě něj nacházíme v paraše i další podnětné myšlenky. A autorem hned dvou z nich není Moše, ale jeho tchán Jitro. Když pozoruje, jak Moše soudí lid (rozuměj kromě řešení sporů vyučuje Tóru), se nejprve pozastaví nad faktem, že Moše sedí a lidé před ním stojí, což považuje za ponižující, ale pak také Mošeho varuje, že pokud takto bude trávit celé dny, dlouho to nevydrží. Nejlepším překladem by asi bylo, že Moše „uschne“ nebo „uvadne“. Dnes bychom řekli, že vyhoří.

Jitro tak popsal něco, co Herbert Freudenberger v roce 1974 nazve vyhořením. (Že šlo o židovského psychoanalytika narozeného v Německu a žijícího v USA nás určitě nepřekvapí).

A druhou myšlenkou, která má přesah až do dnešních dnů, je výčet vlastností, jež má podle Jitra mít ideální lídr. Má být zdatný (dle Rašiho bohatý, aby byl neúplatný), má být B-habojný (dnes by nám stačilo, aby aspoň respektoval světové zákony), má být mužem pravdy a má pohrdat penězi. Jak jde dohromady bohatství s pohrdáním penězi? K pochopení tohoto zdánlivého protimlůvu nám pomůže Talmud, který říká, že soudce, který u soudu prohraje (byť by se později ukázalo, že byl v právu) peníze, nemůže být soudcem. Z toho plyne, že lídr, který nemůže nade vši pochybnost prokázat původ svých peněz, musí se jich vzdát. Neučiní-li tak, nemůže být důvěryhodným lídrem....

(Tímto příspěvkem Daf přispěl anonymní dárce, můžete přispět i vy.)

Rav Jaron Ben David: Zákon a Tóra

Soudy jsou tradičně přehlčeny. Často se k řešení sporu dostanou až ve chvíli, kdy už obě strany zapomněly, že se na soud obrátily. A než se záležitost dokodrcá přes vyšší a vyšší instance, odvolání a dovolání, vyslechně si místo mladíka rozsudek stařec.

Když dorazil pod horu Sinaj Jitro, hned si všiml, že se všichni zabývají soudními spory. A tak se ptal svého zetě: „Co to děláš? Proč sedíš sám a veškerý lid stojí u tebe od rána do večera? Kolik sporů můžeš sám vyřešit?“

Mezi rabíny není jasno, zda Jitro přišel před nebo až po darování Tóry, ale určitě to bylo poměrně brzy po východu z Egypta. A je třeba se ptát, o co se mohli Židé na poušti tak vášnivě přít? Jídlo jim všem padalo bez práce přímo z nebe a každému stejně. Dědičné úděly ještě nebyly rozděny. Kořisti bylo více než dost. Kdo a co by se chtěl uprostřed putování soudit?

Mošeho odpověď Jitrovi zněla: „Lidé ke mně přicházejí hledat Boha.“ Jinými slovy, nechodí jen s hádkami, ale hledají odpovědi, chtějí slyšet Boží slovo.

Nedávno vyšla kniha o rabínovi Ben Cijon Freimanovi, který učil na mnoha ješivách, mimo jiné i v Maale Adumim, kde jsem měl tu čest studovat. V předmluvě byl uveden krátký příběh, který se stal před mnoha roky. Syn rabi Freimana onemocněl a lékař doporučil operaci očí, jejíž cena měla být 250 lir, což tehdy byla velká suma peněz. Rabi Freiman slíbil (složil slib – NEDER), že pokud nebude operace syna nutná, věnuje celou částku na dobročinnost (CEDAKA). O několik dní později lékař rozhodl, že plánovaná operace je příliš riskantní a navrhl bezpečnější alternativu, která ale měla stát 400 lir. Rabi Freiman si logicky položil otázku, zda má či nemá svůj slib splnit. Na jednu stranu operace (za 250 lir) neproběhla, ale na druhou stranu bylo potřeba uhradit ještě vyšší částku na jinou operaci. Zašel se tedy poradit s rav Fuchsem. Oba rabíni se domluvili, že společně projdou všechna relevantní místa Talmudu a rabínský respons, ale ani po dvou měsících jim nebylo jasné, jak zní správná odpověď. Tak se rozhodli kontaktovat různé významné autority rabínského světa té doby. Uplynuly další dva měsíce a rav Fuchs nakonec konstatoval, že všichni, koho se optali, odpověděli, že rabi Freiman nemusí slib splatit. „Díky Bohu,“ řekl příteli, „nemusíš tu horentní sumu shánět.“ „Peníze?“ podivil se rav Freiman, „ty jsem dal na cedaku hned první den. Mně zajímalo, jak je to podle halachy.“

Stejně odpověděl i Moše Jitrovi: „Lidé za mnou nechodí řešit jen své spory, hledají u mne Boží slovo.“ I proto se Mošemu nápad s vybudováním soudního systému nezdál. Přesto si Jitro trval na svém. Chtěl, aby Moše najmenoval další soudce. Obvykle se domníváme, že Jitro přišel s nápadem více soudců a jakousi soudní hierarchií. Že chtěl Mošemu odlehčit od „lehčích případů“, aby měl čas na ty složitější nebo významnější. Jitro ale měl na mysli i něco jiného. Proto řekl Mošemu: „Vyslechni mne a přijmi mou radu. Stůj lidu na místo Boha a objasňuj jim zákony a pravidla, aby věděli, jak co mají dělat.“

Do této chvíle Moše jen soudil. Radil. A lidé si brali z jeho slov příklad. Vnímali jeho rozhodnutí jako precedenty. A ano, je možné se učit halachu z Šulchan aruchu (i Kicur Šulchan aruchu), je možné si vyhledávat rozhodnutí rabínských autorit v té či oné otázce, ale žádná halacha nemůže člověku nabídnout úplnou perspektivu.

Pokud by byla Tóra jen knihou zákonů, zákoníkem s jehož pomocí lze řešit všemožné spory, asi by stačilo číst si Mošeho rozhodnutí, případně rozsudky soudců, které najmenoval. Ale Tóra je

mnohem více. Tóra vede člověka životem a radí mu, jak má žít. Proto nestačí se jen nabířovat jednotlivé příkazy, ale je nezbytně nutné ji důkladně a dlouhodobě vyučovat. Učit děti, dospělé a celý národ. To byl Mošeho hlavní úkol, a proto mu také dodnes říkáme Moše Rabejnu, náš učitel. Moše poslechl Jitrovu radu. Vzal si k srdci jeho slova a začal „objasňovat zákony a pravidla“. I v češtině dobře cítíme význam slova HIZHARTA (objasníš). Není to jen varování (AZHARA), jde také o vysvětlení, ozřejmnění a vyjasnění. Toho dne začal Moše lidi skutečně vést cestou života.

Společenská rubrika

14. února jsme všichni mohli oslavit narozeniny (1368) velkého českého krále, císaře a evropského vůdce Zikmunda Lucemburského, syna krále a císaře Karla IV. a Alžběty Pomořanské...

... příště zde může být zmínka i o vašich blízkých...

Tento Daf byl sepsán s pomocí čaje Earl Grey jako soukromá aktivita s pomocí různých dostupných zdrojů, z nichž je možné jmenovat drašot rav Ben Davida, internetové stránky chabad.org, Portal Daf-Yomi a texty programu TalAm. Za případné chyby a překlady se omlouvám.